

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันมากขึ้น ผู้คนจำนวนมาก หลากหลายเชื้อชาติย้ายข้ามประเทศ ข้ามภาษาและข้ามวัฒนธรรมมาอาศัยอยู่รวมกันและทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม โลกการทำงานปรับเปลี่ยนจากการทำงานใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกัน และทำงานในสายงานเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลก ให้การจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของสังคมและชุมชน ที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสอาชีพในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559: 3-4)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญองงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 โดยวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ มุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ในยุทธศาสตร์ที่ 3 เป้าหมายที่ 3 สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่จำนวนสถานบันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 10-21)

ในส่วนของรัฐบาลปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน เพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพ เน้นการผลิตกำลังคนที่คุณภาพมากกว่าปริมาณ การผลิตกำลังคนในสาขาวิชาชีพ ให้

เป็นแรงงานคุณภาพหรือแรงงานที่มีฝีมือของประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” รูปแบบเศรษฐกิจจะเปลี่ยนจากอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตปริมาณมาก และใช้แรงงานราคาถูกไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมที่พึ่งพาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนากำลังคนต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ 21 ใน 4 มิติ คือ 1) เป็นคนไทยที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ 21 2) เป็นคนไทยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 3) เป็นคนไทยที่มีอัตลักษณ์ความเป็นไทย สามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล และ 4) เป็นดิจิทัลไทยเพื่อสอดคล้องกับการเข้าสู่ยุคดิจิทัล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 5-7) สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) ทำให้หุ่นยนต์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาแทนที่กำลังคนที่ไร้ฝีมือและทักษะต่ำ ทิศทางการผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศทั่วโลกได้ตั้งเป้าหมายให้ประชากรมีทักษะ สมรรถนะ และความสามารถเฉพาะทาง รัฐบาลไทยจึงกำหนดนโยบายการปรับเปลี่ยนประเทศไทยไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 ส่งผลด้านการจัดการศึกษาต้องผลิตและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้วยองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) คณิตศาสตร์ (Mathematics) ที่มีความเชื่อมโยงกันในโลกของความเป็นจริง (STEM EDUCATION) และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 5-6)

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 หมวด 1 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะ จนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ และมาตรา 8 ระบุว่า การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ กำหนดให้จัดได้ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ 1) การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลัก 2) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัด และการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม 3) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ โดยการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม และสถานประกอบการในการกำหนดนโยบาย การผลิตและพัฒนากำลังคน และการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียนและระบบเทียบประสบการณ์เข้า คุณวุฒิการศึกษาเพื่อเข้ารับการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ (ประเวศ ยอดยิ่ง, 2556: 1-5)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และนำภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะ จนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ ซึ่งสมรรถนะเป็นส่วนประกอบขึ้นมาจากความรู้ ทักษะ และเจตคติ/แรงจูงใจ สมรรถนะ (Competence) ในความหมายของงานอาชีพหรือวิชาชีพ คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานอาชีพ โดยใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่บูรณาการกันอย่างแนบแน่น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะมีคุณลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกความสามารถที่แสดงว่าทำได้บนฐานความต้องการในการปฏิบัติงานจริงของสภาพแวดล้อมการทำงาน และประการที่สอง ผลลัพธ์หรือผลของการปฏิบัติงาน คุณลักษณะทั้งสองนั้นอาจเรียกว่า “ทำได้และได้ผล” หรือ “ทำได้ผล” ซึ่งสามารถวัดประเมินและกำหนดให้เป็นมาตรฐานได้ เรียกว่า มาตรฐานสมรรถนะ (Standards of Competence) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 5-9) สำหรับมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556 กำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ ให้มีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการและการดำเนินงาน มีทักษะการปฏิบัติงานในขอบเขตสำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะไปสู่บริบทใหม่ สามารถให้คำแนะนำ แก้ปัญหาเฉพาะด้าน และรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีส่วนร่วมในคณะทำงานหรือมีการประสานงานกลุ่ม รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติ และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556, 2556)

การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาหมายถึงการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ความสำเร็จของระบบอาชีวศึกษาจึงควรวัดด้วยการเข้าสู่ตลาดแรงงาน โครงสร้างตลาดแรงงานไทยในปี 2557 พบว่า แรงงานไทยส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพที่ใช้ทักษะต่ำและได้ค่าจ้างแรงงานต่ำ แรงงานไทยกลุ่มใหญ่ที่สุดประกอบอาชีพเกษตรกรรม (33%) กลุ่มที่รองลงมาคืองานบริการ (20%) งานช่างฝีมือ (12%) งานควบคุมเครื่องจักร (11%) และงานอาชีพพื้นฐาน (11%) ตามลำดับ งานในกลุ่มนี้ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนรวมกันถึง 87% เป็นงานที่ใช้ทักษะต่ำ โดยมีระดับการศึกษาเฉลี่ยไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้นหรือได้รับการศึกษาไม่เกิน 9 ปี ในขณะที่เดียวกัน มีแรงงานเพียงประมาณ 13% ที่ทำงานที่ใช้ทักษะสูงขึ้นไป โดยมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป งานในกลุ่มนี้ประกอบไปด้วย งานบริหารจัดการ (3%) งานวิชาชีพ (3%) ช่างเทคนิค (4%) และเสมียน (3%) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) การที่แรงงานส่วนใหญ่ทำงานใช้ทักษะความรู้ต่ำส่งผลให้ค่าตอบแทนที่แรงงานได้รับต่ำไปด้วย อย่างไรก็ตาม ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ตลาดแรงงานไทยมีแนวโน้มปรับตัวไปสู่การใช้แรงงานที่มีทักษะสูงขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันเราจะพบว่า มีการขาดแคลนแรงงานทักษะในบางสาขา โดยเฉพาะช่างเทคนิคและช่างฝีมือ ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องผ่านระบบอาชีวศึกษา ทั้งนี้การขาดแคลนแรงงานไม่ได้เกิดจากการผลิตแรงงานได้ไม่เพียงพอ แต่เกิดจากปัญหาคุณภาพของระบบอาชีวศึกษา โดยมีข้อสังเกต 3 ประการ 1) การขาดแคลนช่างเทคนิคและช่างฝีมือ ไม่ได้เกิดจากการที่ระบบอาชีวศึกษาผลิตบุคลากรไม่เพียงพอ แต่ส่วนใหญ่ช่างเทคนิคและช่างฝีมือไม่ได้ทำงานช่างตามที่ศึกษามา โดยไปทำอาชีพอื่นหรือไม่ได้ทำงาน 2) มีผู้สำเร็จการศึกษาช่างเทคนิคหรือช่างฝีมือ ที่ทำงานในระดับต่ำกว่าวุฒิการศึกษาที่เรียนมา 3) สาเหตุที่ผู้เพิ่งจบสายเทคนิคหรือช่างฝีมือประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อยกว่าวุฒิการศึกษาที่เรียนมา น่าจะเป็นเพราะมีปัญหาด้านคุณภาพจึงไม่เป็นที่ต้องการของนายจ้าง จาก

ข้อสังเกตทั้ง 3 ประการ สามารถสรุปได้ว่าปัญหาของระบบอาชีวศึกษาไทยไม่ใช่ปัญหาเชิงปริมาณ แต่เป็นปัญหาเชิงคุณภาพ ซึ่งกินความหมายถึง การที่ระบบอาชีวศึกษาผลิตทักษะที่นายจ้างไม่ต้องการ หรือการที่ระบบอาชีวศึกษาผลิตทักษะตรงกับที่นายจ้างต้องการ แต่ผู้จบการศึกษาไม่มีทักษะเพียงพอ (ณัฐสิฏฐ์ รัชเกียรติวงศ์, 2559: 5-11) ส่วนปัญหาระดับสถานศึกษาซึ่งต้องพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ ผู้เรียน จากการศึกษางานวิจัยของ พุทธชาติ สร้อยสน (2558) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษา พบว่า ปัญหาภายในสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่มีเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดว่า ครูผู้สอนไม่มีการเตรียมการสอนมาก่อน ไม่มีความพร้อมเพียงพอหรือ การกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการศึกษา การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาไม่น่าสนใจ ความไม่พร้อมของอุปกรณ์ในการเรียน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และได้เสนอแนวทางในการลดปัญหา ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูควรมีการประชุมหารือที่หลากหลาย การเพิ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น เพิ่มกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียน ควรทำกิจกรรมเพื่อชุมชนข้างเคียงนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สนับสนุนการแสดงความสามารถของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนควรมียืดหยุ่นตามบริบทในการเรียนการสอน

วิทยาลัยการอาชีวศึกษาบ้านตาก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนระบบปกติและระบบทวิภาคี ในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรวิชาชีพพระยาศรีในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้เรียนและสถานประกอบการ ในการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยปัญหาหลักที่พบคล้ายกับปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระดับประเทศดังที่กล่าวมาแล้ว คือปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่ายังมีบางมาตรฐานและบางตัวบ่งชี้ที่สถานศึกษาต้องพัฒนาให้ดีขึ้น เพื่อให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการอาชีวศึกษา โดยมีเป้าหมายของผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทุกมาตรฐาน มาตรฐานที่ต้องพัฒนาเพิ่ม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ค่าคะแนน และระดับคุณภาพ ในมาตรฐานที่ต้องพัฒนาเพิ่ม จากผลการประเมินตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2560 ของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาบ้านตาก

มาตรฐานและตัวบ่งชี้	ค่าคะแนน	ระดับคุณภาพ
1. ด้านผลการจัดการศึกษา		
1.2 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาเทียบกับจำนวนผู้เข้าเรียน	2.64	พอใช้
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		
3.3 ระดับคุณภาพในการจัดการศึกษา	2.71	พอใช้
4. ด้านการประกันคุณภาพภายใน		
4.1 ระดับคุณภาพในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	4.00	ดี
4.2 ร้อยละของตัวบ่งชี้ที่มีการพัฒนา	0.96	ต้องพัฒนาเร่งด่วน

ที่มา: (งานประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก)

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ามาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับคุณภาพดี ได้แก่ มาตรฐานที่ 4 ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 ระดับคุณภาพในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน มาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 ระดับคุณภาพในการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาเทียบกับจำนวนผู้เข้าเรียน และมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาเร่งด่วน ได้แก่ มาตรฐานที่ 4 ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ร้อยละของตัวบ่งชี้ที่มีการพัฒนา โดยมีข้อเสนอแนะซึ่งเป็นจุดที่ต้องพัฒนา ได้แก่ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้น ให้มีการศึกษาเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และเป็นที่ยอมรับแก่ชุมชนและสังคม พร้อมทั้งส่งเสริมและติดตามอย่างมีระบบ ให้นักศึกษามีงานทำหลังจากที่สำเร็จการศึกษาหรือศึกษาต่อให้ตรงตามสาขาวิชาชีพที่จบการศึกษา

จากความสำคัญและสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว โดยเฉพาะการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารวิทยาลัยจึงได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ และเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะของการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบกับปัจจุบันวิทยาลัยยังไม่มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนที่เกิดจากการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านการบริหารและด้านวิชาการการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สะท้อนสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก
4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

1.1 ศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ศึกษาใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ 2) การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร 3) การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) การพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556: 3 – 4)

1.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ศึกษาตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 2) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 3) ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และ 4) คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน พัฒนาตามวงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle) (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช, 2551 : 180-190)

ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

2.1 ขอบเขตของเนื้อหา เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก โดยใช้ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การสร้างรูปแบบและหลักการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

2.3 ยกร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก โดยการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ และจัดทำคู่มือเพื่อดำเนินกิจกรรมใน 4 องค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 2) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 3) ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และ 4) คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน คีเวส (Keeves, 1988: 561-565), บาร์โดและฮาร์ทแมน (Bardo & Hartman, 1982: 70-76)

2.4 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยแบบประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ตามคู่มือการใช้รูปแบบ ดำเนินกิจกรรมภายใต้ 4 องค์ประกอบของรูปแบบ และมีโครงการ จำนวน 5 โครงการ ได้แก่

3.1.1 โครงการส่งเสริมจิตอาสาพัฒนาและบริการวิชาการและวิชาชีพร่วมกับชุมชน

3.1.2 โครงการศึกษาดูงานในแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและสถานประกอบการ
ในชุมชน

3.1.3 โครงการเปิดบ้านวิชาการ วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

3.1.4 โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาสมรรถนะ
วิชาชีพของผู้เรียน

3.1.5 โครงการส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนคนเก่ง คนดี และเป็นต้นแบบของชุมชน

หลังทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ผู้วิจัยดำเนินการศึกษา ดังนี้

1) ความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรมที่มีต่อโครงการ 5 โครงการ ที่ใช้ทดลองรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

2) สมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนหลังทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

3.2 ดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินงานการทดลองใช้รูปแบบตามแผนกิจกรรมและระยะเวลาที่กำหนด

ตอนที่ 4 ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ผู้วิจัยดำเนินการศึกษา ดังนี้

4.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

4.2 ความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

4.3 ความพึงพอใจของชุมชนต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก หลังการใช้รูปแบบ

4.4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบ

4.5 เกียรติบัตร/รางวัลที่ได้รับจากการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

4.6 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำหลังจากการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของแหล่งข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

1.1 การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

1) แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้น ในการวิจัย

2) ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.2 การศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก โดยการใช้แบบสอบถาม

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของวิทยาลัยการอาชีพ บ้านตาก ปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 30 คน รวมจำนวน 33 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของวิทยาลัยการ อาชีพบ้านตาก ปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 30 คน รวมจำนวน 33 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 43) ดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก โดยการใช้แบบสัมภาษณ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือการบริหารสถานศึกษา ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 คน โดยต้องมีคุณสมบัติตาม เกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่งคือ 1) ต้องเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัย ที่มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นผู้บริหารองค์กรภาคเอกชนหรือผู้แทนจากสถานประกอบการในชุมชน ที่มีประสบการณ์ ไม่น้อยกว่า 3 ปี

ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อยกร่าง รูปแบบ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ บุคลากรของวิทยาลัยการอาชีพบ้าน ตาก ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 7 คน และบุคคลในชุมชน ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 2 คน ผู้แทนจากสถานประกอบการ จำนวน 3 คน และผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน นักศึกษา จำนวน 2 คน ผู้แทนจากปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 18 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มตรวจสอบร่างรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและ นักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนารูปแบบ ด้านการบริหารสถานศึกษา และด้าน การจัดการเรียนการสอน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ต้องมี คุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่งคือ 1) เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัย และผู้แทนจากชุมชน ที่มีคุณวุฒิด้านการบริหารหรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ ของผู้เรียนโดยมีส่วนร่วมของชุมชน มีประสบการณ์อย่างน้อย 3 ปี 2) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือเชี่ยวชาญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา และมีประสบการณ์การบริหารอย่างน้อย 5 ปี 3) เป็นนักวิชาการหรือเป็นครูผู้สอนที่ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือเชี่ยวชาญและมีความรู้ความสามารถในการบริหารการจัดการเรียน การสอนหรือการพัฒนารูปแบบ มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของรูปแบบ การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ประเมินโดยใช้แบบประเมิน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ ด้านการพัฒนารูปแบบ

ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน จำนวน 12 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่งคือ 1) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี 2) เป็นนักวิชาการหรือครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) เป็นนักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนารูปแบบ มีคุณวุฒิด้านการบริหาร ซึ่งมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี

ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีวะบ้านตาก

แหล่งข้อมูลในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีวะบ้านตาก ผู้วิจัยทดลองใช้ในวิทยาลัยการอาชีวะบ้านตาก ดำเนินการทดลองใช้ในปีการศึกษา 2561 โดยดำเนินการทดลองตามคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีวะบ้านตาก ภายในขอบเขตองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบหลัก และโครงการทดลองใช้รูปแบบ 5 โครงการ กลุ่มตัวอย่างเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล แยกตามโครงการ รวมทั้งสิ้น จำนวน 382 คน ได้มาด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

1) โครงการส่งเสริมจิตอาสาพัฒนาและบริการวิชาการและวิชาชีพร่วมกับชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 32 คน ผู้เรียน จำนวน 30 คน และชุมชน จำนวน 20 คน รวมจำนวน 82 คน

2) โครงการศึกษาดูงานในแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและสถานประกอบการในชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 22 คน ผู้เรียน จำนวน 30 คน และชุมชน จำนวน 20 คน รวมจำนวน 72 คน

3) โครงการ Open House เปิดบ้านวิชาการ วิทยาลัยการอาชีวะบ้านตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 32 คน ผู้เรียน จำนวน 30 คน และชุมชน จำนวน 20 คน รวมจำนวน 82 คน

4) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 32 คน ผู้เรียน จำนวน 30 คน และชุมชน จำนวน 20 คน รวมจำนวน 82 คน

5) โครงการส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนคนเก่ง คนดี และเป็นต้นแบบของชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 22 คน ผู้เรียน จำนวน 30 คน และชุมชน จำนวน 20 คน รวมจำนวน 72 คน

ตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีวะบ้านตาก กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

4.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนวิทยาลัยการอาชีวะบ้านตาก เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีวะบ้านตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 25 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4.2 ความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชุมชน จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4.3 ความพึงพอใจของชุมชนต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยการอาชีพ บ้านตาก หลังการใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชุมชน จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4.4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบ แหล่งข้อมูลจากงานวัดผลและประเมินผล วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

4.5 เกียรติบัตร/รางวัลที่ได้รับจากการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก แหล่งข้อมูลจาก งานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนวิทยาลัยการอาชีพ บ้านตาก เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

3.2.2 ความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

3.2.3 ความพึงพอใจของชุมชนต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยการอาชีพ บ้านตาก หลังการใช้รูปแบบ

3.2.4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบ

3.2.5 เกียรติบัตร/รางวัลที่ได้รับจากการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

3.2.6 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่มียางานทำหลังจากการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน แหล่งข้อมูลจากงานข้อมูลสารสนเทศ วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ปีการศึกษา 2560 - 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน หมายถึง ความสามารถหรือศักยภาพของผู้เรียนที่ สอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ โดยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ 2) การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร 3) การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) การพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนของวิทยาลัยการอาชีพบ้านตากมีความสามารถหรือสมรรถนะสอดคล้อง

กับสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ 2) การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร 3) การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) การพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในการดำเนินการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนของวิทยาลัยการอาชีพบ้านตากมีความสามารถหรือสมรรถนะสอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ภายใต้องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 2) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 3) ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และ 4) คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน

4. ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนซึ่งเป็นบุคคลในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในสถานประกอบการ ผู้ปกครองนักเรียน นักศึกษา และผู้แทนจากประชาชนชาวบ้าน

5. ประชาชนชาวบ้าน หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิปัญญาไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบความสำเร็จ สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้เหมาะสม

6. การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก โดยการร่วมดำเนินงานในโครงการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก จำนวน 5 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการส่งเสริมจิตอาสาพัฒนาและบริการวิชาการและวิชาชีพร่วมกับชุมชน 2) โครงการศึกษาดูงานในแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและสถานประกอบการในชุมชน 3) โครงการ Open House เปิดบ้านวิชาการ วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก 4) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 5) โครงการส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนคนเก่ง คนดี และเป็นต้นแบบของชุมชน

7. คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง ความสามารถหรือศักยภาพของผู้เรียนที่สอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่ออาชีพ โดยผู้เรียนมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านความรู้และทักษะ 2) ด้านความสามารถในการสื่อสาร 3) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) ด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 5) ด้านเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชน

8. สภาพการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก หมายถึง สภาพการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานจริงในปัจจุบันของวิทยาลัยการอาชีพบ้านตากต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ 2) การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร 3) การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) การพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์

9. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก หมายถึง วิธีดำเนินการในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประเด็นใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 2) กระบวนการ

พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 3) ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และ 4) คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน

10. โครงการที่ใช้ทดลองรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านวิชาชีพของผู้เรียนโดยมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก หมายถึง โครงการที่ผู้บริหารและครูผู้สอนของวิทยาลัยการอาชีพบ้านตากร่วมกับชุมชน ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการทดลองรูปแบบ ประกอบด้วย 5 โครงการ ดังนี้

- 1) โครงการส่งเสริมจิตอาสาพัฒนาและบริการวิชาการและวิชาชีพพร้อมๆกับชุมชน
- 2) โครงการศึกษาดูงานในแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและสถานประกอบการในชุมชน
- 3) โครงการ Open House เปิดบ้านวิชาการ วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก
- 4) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน

5) โครงการส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนคนเก่ง คนดี และเป็นต้นแบบของชุมชน

11. ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 2) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 3) ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และ 4) คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน

12. ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าโอกาสที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้ใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 2) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 3) ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และ 4) คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และมีความเป็นไปได้ว่าจะประสบความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติ

13. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการของวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

14. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการทำหน้าที่สอน และลูกจ้างชั่วคราวทำหน้าที่สอน ในวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

15. ผู้เรียน หมายถึง ผู้ที่ลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีการศึกษา 2561 ของวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก เพื่อเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องต่อไป

2. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้รับประสบการณ์ตรงในสถานการณ์จริงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

3. ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ และมีคุณธรรม จริยธรรม ประกอบอาชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. ครูผู้สอนได้อิงค้ความรุ้ใหม่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกับชุมชนและมีเครือข่ายภายนอกสถานศึกษาเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับการฝึกประสบการณ์ตรงจากสถานที่จริง
5. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการวางแผน ปรับปรุง หรือกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
6. ผู้ปกครองและชุมชนมีความเชื่อมั่นในคุณภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน
7. ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ของวิทยาลัยการอาชีบบ้านตาก
8. เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างวิทยาลัยการอาชีบบ้านตากกับผู้ปกครองนักเรียน นักศึกษา และชุมชน